

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

א. קונם לבית זה שאתה נכנס מת או שמכרו לאחר ... האומר לבנו קונם שאי אתה נהנה לי ומת יירשנו בחייו ובמותו ומת לא יירשנו ... אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו
1

ב. קונם פירות האלו עלי קונם הן על פי קונם הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן.....2

ג. קונם פירות האלו על פלוני ... בחילופיהן.....3

ד. האומר לאשתו קונם שאני נהנה ליך לווה ובעלי חובין באין ונפרעין.....4

ה. המקדש בערלה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת.....7

ו. הריני עליך חרם המודר אסור הרי את עלי חרם הנודר אסור הריני עליך ואת עלי שניהם

אסורין ושניהם מותרין בדבר של עולי בבל.....8

דף מז.

**א. קונם לבית זה שאתה נכנס מת או שמכרו לאחר ...
האומר לבנו קונם שאי אתה נהנה לי ומת יירשנו בחייו
ובמותו ומת לא יירשנו ... אדם אוסר דבר שברשותו
לכשיצא מרשותו**

אמר ראובן¹ לשמעון קונם בית זה שאתה נכנס בו ומת או שמכרו לאחר אסור, שהאוסר דבר בעוד שהוא שלו אף על פי שיצא מרשותו עדיין הוא באיסורו עומד ולא פקע איסורו ממנו. ואם נפל וחזר ובנאו מותר². וי"א³

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רמז ז

² ש"ך שם יח

³ דעת הטור והרא"ש ועיין בט"ז י שפי' דהטעם שצ"ל בחיי ובמותי אף על גב דאמר קונם בית זה שאתה נכנס בו הוא משום דאין אדם משים אל לבו לאסור ביתו אחר מותו דלא קפיד אינש מסתמא אלא שלא יראה שונאו בביתו וע"כ לעיל שאמר קונם לבית זה שאני נכנס דאסור אפילו מת כו' א"צ בחיי ובמותי דפשיטא דהאוסר עצמו כוונתו כל ימי חייו כיון דאמר בית זה ודאי יש לו איזה שנאה להבית עצמו משא"כ כאן דאוסר את שלו על חבירו אף על גב דאמר זה כוונתו שלא יראה את שונאו נהנה מנכסיו ואחר מותו דרך עולם למחול לכל שונאיו ע"כ צ"ל בחיי ובמותי וע"פ זה נלע"ד עוד דאפילו שהצריכו הרא"ש והטור לומר בחיי כו' היינו לענין אחר מיתה מטעם שכתבתי אבל אחר מכירה ודאי אסור אפילו בלא פירש לאחר מכירתי דחד טעמא הוא שלא יראה שונאו נהנה מבית זה והדבר ברור בזה דאילו לענין מכירה קשה מה תיקן בלשון בחיי ובמותי אלא היה לו לומר בין אם יהיה בידי או ביד אחר.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת נדרים

שאם מת אינו אסור בו, אולם אם אמר בחיי ובמותי אסור אף לאחר שמת. והעיקר כדיעה הראשונה⁴.

וכל זה דוקא כשמתחיל האיסור בעודנו ברשותו אבל אם אמר קונם לכשיצא מרשותי אינו יכול לאסרו⁵.

אבל אם אמר לביתי שאתה נכנס אם מת או מכרו או נתנו לאחר מותר, שהרי לביתי קאמר כל זמן שהוא ביתו משמע. ואם נפל ובנאו אסור כיון שאמר ביתי ועדיין ביתו הוא⁶.

אף על פי שהאוסר דבר בעוד שהוא שלו אף על פי שיצא מרשותו עדיין הוא באיסורו עומד, מ"מ האומר לבנו הרי אתה אסור בהנייתי או שנשבע שלא יהנה בו, אם מת יירשנו, מכיון שלא אמר בית זה אסור עליך, שכל האיסור על הבית או על דבר הנאסר, ולא פקע ממנו אף על פי שיצא מרשותו. אבל לשון זה שאמר אסור אתה בהנייתי או שלא יהנה בו, דומה כמי שאומר ביתי אסור עליך שאינו אסור אלא בחייו או כל זמן שלא מכרו.

אבל אם פירש בחייו ובמותו, שאמר אסור אתה בהנייתי בחיי ובמותי, אם מת לא יירשנו, שזה כאומר נכסי אלו עליך אסורים, או קונם ביתי זה שאתה נכנס בו, שאסור עליו לעולם אף על פי שמת או מכרו לאחר.

ג. קונם פירות האלו עלי קונם הן על פי קונם הן לפי אסור

בחילופיהן ובגידוליהן

כבר התבאר שכל הנדרים⁷ הולכין אחר הלשון. אם הוא לשון תורה, כפי מה שיצא ממשמעותו. ואם לשון בני אדם, כפי מה שידברו אנשי המקום ההוא בזמן ההוא. לשון תורה כיצד, אמר קונם פירות אלו עלי⁸, כיון שאמר אלו, אסור בחילופיהם כלומר כשהחליפן בדבר אחר אסור אותו הדבר

⁴ ז"ל הט"ז שם אבל להלכה כבר פסק הש"ע שא"צ כאן לומר בחיי ובמותי ומש"ה לא הזכירו אלא כל שאומר בית זה אסור אפי' מת או מכרו דכיון דאמר זה אסרו לעולם. וכן בש"ך יח ובביאור הגר"א טז

⁵ ש"ך שם יט מהב"ח.

⁶ ש"ך שם כ

⁷ שו"ע ונו"ב שם שם א

⁸ עיין בערך לחם למהריק"ש שהביא מהרמב"ם פרק א' מהלכות נדרים [הלכה ה] שאין לנדרים שיעור, ואם נדר מדבר מה לוקה על כל שהוא שאכל ממנו, אבל אם הזכיר אכילה כגון שאמר אכילה מפירות אלו, אינו לוקה עד שיאכל כזית,

הלכות הדרף היומי

מסנת נדרים

אחר⁹. ואסור בגידוליהם, ואין צריך לומר במשקין היוצאין מהן¹⁰. וכן אסור בגידולי גידוליהן¹¹, שהכל בכלל אלו הוא¹².

אבל חילופי חליפין מותרין¹³, שחילופיהן¹⁴ הוי כמו דמי הקדש¹⁵ ותופש דמיו והוי כמו אלו ולא בחליפי חליפין.

וכן בגידולי גידולין אם הוא דבר שזרעו כלה גידולי גידוליו מותרים שאינם בכלל אלו, וכן הדין אם לא אמר האלו אלא היו מונחים לפניו ואמר קונם הם עלי, וכן אם אמר פירות מקום פלוני¹⁶ או פירותיו של איש פלוני¹⁷ קונם עלי, הוא כאילו אמר פירות אלו.

י"א¹⁸ שחילופיהם אסורים דוקא למחליף, אבל לאחר מותרים, וכן אם החליפם אחר מותרים להנודר ויש שאוסר¹⁹ בכל ענין שמחשיב אותו כהקדש אולם אם לא אמר אלו מותר בהחליפן אחר

ג. קונם פירות האלו על פלוני ... בחילופיהן

⁹ ש"ך שם א

¹⁰ ועיין אבהע"ז פא ב בח"מ וב"ש שם האם בלשון קונם אוסר דבר שלא בא לעולם.

¹¹ אף על גב דקיי"ל זה וזה גורם מותר שאני נדרים דדמי להקדש דחמיר טובא כמ"ש הר"ן א"נ שאני נדרים דדבר שיש לו מתירין הן ולהכי לא שרי בהו זה וזה גורם. באר הגולה שם ובש"ך ג ועיין גליון מהרש"א

¹² האוסר הנאת פירות על עצמו יכולין אחרים ליטול אותם בעל כרחו ואינו יכול לעכב אף על פי שיכול לישאל על נדרו. מיהו היכא דאתשיל, יש אומרים דחייבים לשלם ויש חולקים, הר"ן [נדרים] פ"ה א' ד"ה ומהא וד"ה ואני. ערך לחם שם ב

¹³ באשר"י פ' הנודר מן הירק בפסקיו כתב בזה ואפילו בחילופי חילופיהן ובכ"י בשם הר"ן כתב דבחילופי חילופיהן מותר כ"כ כאן בש"ע בסמוך ותימה על ב"י שלא ראה הך דהרא"ש. מ"ז שם ב ועיין נקה"כ שם שמעות סופר הוא באשר"י שהרי העתיק לשון המשנה, ובמשנה אינו כן

¹⁴ ודוקא שכבר נטל החליפי חליפין, אבל אם רק נתחייב לו חבירו לתתם לו לא, וגם אינו צריך לתתם אותם לו, דבהאי שעתא דמקבל הוי כמחליף חליפיו, עיין בזה במשנה למלך פרק ט"ז ממכירה הלכה י"ד. גליון מהרש"א שם ב

¹⁵ טוב' ב"י בשם הר"ן דדוקא כאן שהוא פורט ואומר פירות אלו שוינהו כהקדש בחילופין וגידולין וכן באומר פירות מקום פלוני עלי אבל באומר קונם זיתים וענבים עלי שלא נתכוין אלא מאכילת אותו מין ולא שוינהו כהקדש ומ"ה לא מיתסר בחילופיהן וגידוליהן ע"כ והך גידולין שכתב בסוף הוא שלא בדקדוק דהא על כל פנים אסור בגידוליהן דהא פירות אותו מין הם והוא אסר כל המין עליו אלא בחילופין לבד יש חילוק וכן כתב הרא"ש בהדיא שם במשנה ואפשר שהר"ן מיירי באומר קונם זיתים וענבים של שנה זו עלי דאז מותר בגידולים שיגדלו אחר כן כל שלא אמר אלו ובוה חילופים וגידולים שוין. מ"ז שם ג וכעין זה בש"ך ד

¹⁶ ערך לחם להריק"ש שם ולבוש

¹⁷ ש"ך שם ד

¹⁸ הרא"ש פרק הנודר ותוס' בסוגייתנו וכ"כ סמ"ג בשם ר"י ומחלוקת זו מובאת בש"ך א

¹⁹ הר"ן

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אמר²⁰ אחד שיש לו פירות קונם פירות האלו על פלוני, אסור אותו הפלוני²¹ בחילופיהם ובגידוליהם²² ובמשקין היוצאין מהם, כנוכר באוסר על עצמו²³. אולם אינו אוסר אלא אם החליפם חבירו, אך אינו יכול לאסור החליפים אם החליפום אחרים, שאינו יכול לאסור דבר שלא בא לעולם על חבירו אם לא עשאו בעצמו²⁴.

דף מז:

ד. האומר לאשתו קונם שאני נהנה ל'ך לווה ובעלי חובין

באין ונפרעין

כבר התבאר לעיל דף לג. שהמודר²⁵ הנאה מחבירו יכול המודר לפרוע חובו עבורו²⁶, שלא מדעתו²⁷, ואפילו אין כוונתו שהנאסר יחזור וישלם לו אלא נתנו לו במתנה, ואפילו היה לו משכון ביד המלוה ופרע זה בשבילו ונטל המשכון מן המלוה צריך להתזירו ללוה הנאסר ואיבד הפורע את מעותיו, אף על גב שמונע ממנו התביעה של המלוה שלא יתבענו עוד, אין זה נקרא

²⁰ שו"ע ונו"כ שם ב

²¹ בעיא היא בגמרא ואזלינן לחומרא. מ"ז שם ז

²² אינו מובן, דהא אחד מן האופנים שנתבארו הוי דבאמר פירות אלו עלי, אם הוא דבר שזרעו כלה גידולי גידולים מותרים אבל הגידולים עצמם אסורים, והא דלא מבטל האיסור בגידולים שרבו עליהם כתב הרמב"ם (כנוכר בש"ך בסמוך ס"ק ג') הטעם מפני שהוא דבר שיש לו מתירין ואינו בטל ברוב, וזהו יובן באומר קונם פירות אלו עלי, דבידו להתיר. אבל באומר קונם פירות אלו על פלוני, דאין ביד פלוני להתיר מהראוי דגם גידולים עצמן יהיו מותרים, דעתה אינו דבר שיש לו מתירין, וא"כ אינו בכל אופן שנתבאר. גליון מהרש"א שם ד ומובא בפ"ת א משו"ת רע"א סוסי' סה משמו. ועיין בתשובת ברית אברהם חי"ד סימן ל"ז אות ב' ודו"ק. ועיין בספר בני אהובה פ"ה מהלכות אישות סוף הלכה ב' מ"ש בזה דלא תיקשי ממ"ש המחבר בא"ח סימן תמ"ג דחליפי חמין מותרין ואפילו להמחליף דהא בש"ס מדמה להו להרדי ע"ש

²³ ש"ך שם ז

²⁴ חי' רע"א שם מהר"ן

²⁵ שו"ע ונו"כ יו"ד רכא ב

²⁶ שאע"פ שעל ידי זה מפטר הוא מחובו מכל מקום לא הוה אלא גרמא בעלמא הואיל שאינו מחויב לחזור לשלם לו. מ"ז שם ה

²⁷ ש"ך שם ו מהר"ן מובא בב"י ר"ז

תרומות והנצחות – בנק הדואר חי"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

הנאה שיש בה ממש²⁸ אלא הנאה של דברים, כיון שאומרים אנו שהיה זה יכול לפייסו בדברים²⁹ עד שיפטרנו מכל וכל³⁰.

והפרוע חובו³¹ של חבירו שלא מדעת הלוה, יש אומרים שאין הלוה חייב לשלם לו מה שפרע עבורו³², אפילו היה חוב בשטר³³ או במשכון³⁴ ומסר לו המלוה המשכון³⁵, ואפילו היה המלוה דוחקו לפרוע, שיכול הלוה לומר הייתי יכול לפייס את המלוה שימחול לי³⁶, או שאחרים היו פורעים בשבילי. ויש חולקים³⁷.

²⁸ מ"ז שם ו

²⁹ והב"ח פסק בר"ח ור"ת והרא"ש וטור דאסור לפרוע חובו כשהוא בשטר או משכון כיון שהוא חוב ברור דלא אמר הנן אלא במוזנות אשתו ובניו וכיוצא בו בחוב בע"פ וכן נראה דעת הסמ"ע בח"מ ר"ס קכ"ח ס"ק ג', וכתב עוד הב"ח מיהו כשהחוב הוא שלא יכוף אותו לפרוע אלא לכשירצה הלוה יפרענו מדעתו אפילו היה לו ש"ח או משכון יכול לפרוע במודר ונראה דבמשכון דומיא דשטר מיירי שיכול לפרוע בעדו ויחזיק המשכון לעצמו ולא יתנו ללוה דנהי שהתנה שלא יכוף אותו לפרוע מכל מקום אינו חייב להחזיר לו משכנו בחנם אלא אם התנה כן או במודר צריך המדיר הפורע להחזיר ללוה בחנם וק"ל. ש"ך שם ו

³⁰ אפי' היה המלוה דוחקו לפרוע אמרינן דהיה הלוה מפייסו ומחל לו כד. ש"ך שם ז

³¹ שו"ע ונו"כ הו"מ קכח א

³² אף על פי שלא זיכה הפורע מעות ללוה, ולכאורה צריך מעם איך נפטר הלוה בכך, ודוחק לומר שהמלוה בקבלת המעות זוכה עבור הלוה ונמצא נפרע חובו ממעות הלוה, והיה נראה שמדין מחילה הוא, והרי זה כאילו התנה הפורע עם המלוה שע"מ כן נותן לו כדי שימחול ללוה, ועי' שו"ת עונג יום טוב סימן פו, ומשמע מדבריו שמשוה פורע חובו למביא קרבנותיו, וא"כ אי אפשר לומר מדין מחילה, וצריך לומר שהפורע נעשה שלוחו של לוח שלא מדעתו מדין זכיה. פתחי חושן חלק א פרק ה הערה צא

³³ ומיירי שלא הקנה לו השטר כדיון, דאל"כ הרי חייב לפרוע לו כדיון קונה שט"ח.

³⁴ עיין בערך ש"י שם כתב שתלוי בכוונת הפורע, שאם נתכוין לשם מקח וממכר, אם אינו קונה החוב שיכול לתבוע מן הלוה, הרי זה מקח טעות, וצריך המלוה להחזיר לו הדמים שקיבל, אבל אם נתכוין לטובת הלוה, או לטובת המלוה שהיה נדחק למעות, מיד כשפרע לו נסתלק המלוה ונפטר הלוה, עיין שם, ועי' לעיל, ועי' ברית יהודה פרק טו.

³⁵ כתב בקצה"ח סימן קכח סק"א דהיינו דוקא כשלא הקנה לו המשכון בתורת קנין, אלא שלאחר שפרע מסר לו המשכון, שמיד כשפרע נתבטל שעבוד המשכון כיון שנפטר הלוה מחיובו, אבל אם הקנה לו המשכון קודם שפרע ה"ז כמכירה זוכה הפורע במשכון במסירה לחוד וחייב הלוה לפרוע לו. ובערוה"ש כתב שאפילו לא הקנה לו, אלא אמר לו קודם פרעון שיחזיק במשכון עד שיפרע לו. ועי' בש"ך ובאחרונים מ"ש לחלק בין פורע חוב של חבירו לבין מכירת חוב, ועי' שו"ת מהרי"מ"ץ סימן ריש בתשובה השלישית.

³⁶ והסכים הרמ"א לדעה זו, ואף על פי שהצילו מצער, לא מצינו שיהא חייב לשלם עבור הצלה מצער, וה"ז כמבריח ארי מנכסי חבירו.

³⁷ טור בשם ר"ת והרא"ש וברמ"א שם כתב שהעיקר בדעה ראדונה, עי' סמ"ע שם סק"ג שכתב להלכה בדעת החולקים שהביא הרמ"א, שבחוב הלואה שמוטל עליו לפרוע, לעולם אינו יכול לומר מפייס הייתי, וכתב בערוה"ש שאם לפי האומדנא היה מפייסו לפרוע מעט מעט, א"צ לשלם לזה רק כפי שהיה מתפשר עם המלוה, והש"ך האריך להוכיח שדעת רוב הפוסקים בדעת השו"ע, אמנם כשהיה לו משכון ונמלו מיד המלוה, כתב הש"ך דהוי ספיקא דדינא, וגם כשהמלוה דוחקו כתב הש"ך סק"ג שאין זה מוסכם שהלוה פטור, ועכ"פ מספיקא דדינא לא יצא, ובערוה"ש כתב שאם הלוה במצב טוב לא מסתבר שהיה המלוה מתפייס למחול לו. ועי' שו"ת כת"ס הו"מ סימן יח שהאריך בזה ודן שם גם באופן שהיה גובה מן הלוה, אם גובה מן היורשים.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אם פרע בפניו אפשר שחייב לשלם³⁸. וכל שיש גלוי דעת שניחא ליה בפרעון ולא בפיוס, חייב לשלם³⁹, ולפיכך פלוני שביקש מראובן שילוח לו מנה ויפרע עבורו, ושמע אחר והלך ופרע, שחייב לשלם לו. אולם אין המלוה חייב לקבל פרעון מיד אחר שאינו שלוחו של לוח⁴⁰.

אולם בכל מקרה אין יכול הפורע לתבוע מן המלוה שיחזיר לו מעותיו⁴¹, ואין המלוה יכול להחזירו לו, גם אם רוצה, שמכיון שזיכה המעות למלוה עבור הלוח, אינו יכול לחזור, ואסור למלוה להחזיר השטר לזה שפרע, כיון שמיד נמחל שעבודו⁴².

הפורע לאומן שכר תיקון כלי של חברו, ומסר לו האומן הכלי, חייב להחזיר הכלי בחנם לבעליו⁴³.

וכל זה⁴⁴ כשפרע משל עצמו, אבל אם היו בידו מעותיו של לוח ופרע בהם חובו, מה שעשה עשוי ואינו חייב להחזיר ללוח⁴⁵.

וכן האשה שהלך⁴⁶ בעלה למדינת הים ולא השאיר לה מזונות, ולותה מעות מאחרים למזונותיה, חייב הבעל⁴⁷ לשלם מה שלותה.

³⁸ בכנה"ג בשם הרשד"ם

³⁹ בשו"ת דברי חיים ח"ב הו"מ סימן יא

⁴⁰ דברי הריב"ש סימן קצו

⁴¹ בדברי נאונים כלל סב סימן יח כתב בשם בני חיי שמסתפק. אך בשם בני אהרן סימן מ כתב פשוט שאינו יכול.

⁴² הבני אהרן שם מסתפק שרוצה המלוה להחזיר לו מרצונו ולחזור ולתבוע מן הלוח, שאם מדין זכיה הוא, הרי זכה הלוח ונפטר מחיובו, ושוב אינו חייב עוד למלוה. אך שו"ת זרע יעקב פשיטא ליה שאינו יכול

⁴³ בערך ש"י בשם הריטב"א ריש פרק אין בין המודר, ואף למ"ד אומן קונה בשבת כלי אפשר דעדיף ממשכון, וא"כ כשפרע לו ומסר לו הכלי קונה המשלם את הכלי לשכרו, ומ"מ לסברת הנה"מ בסימן שו שגם דין אומן קונה בשבת כלי הוא מדין משכון, אין לחלק בזה.

⁴⁴ רמ"א שם בשם י"א

⁴⁵ דדוקא כשבא זה הפורע לגבות ולהוציא מצי למימר מפייסינא הוינא ליה, ואפילו פדה משכון מיד זה שפרע לו, מחשב זה הפורע מוציא, משא"כ כשיש בידו משל הלוח דמצי למימר אי לא הייתי משלם לו היו הב"ד שולחין לי ליפרע לו ממה שיש בידי מדר' נתן, וכ"ש אם היו מעותיו בידו, א"כ מה הזקתי לך כשנתתי לו מעצמי. סמ"ע שם ה

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם ע ה

⁴⁷ כתב הרמ"א, המלוה תובע לאשה והיא תובעת לבעלה, ואם אין האשה כאן תובע לבעל, והוא מדין שעבודא דר"ג, שיכול לתבוע ישר מן המשועבד מדר"ג, עי' ביי"ש (ס"ק כג), ומ"מ עיקר שעבודו של מלוה הוא על האשה, ועיין ט"ז י שהקשה היכי מיירי הרמ"א, שאם יש לה נכסים לא שייך דינא דר"ג, ועליו להמתין עד שתבא האשה ויתבענה, ואם אין לה נכסים, ואז שייך שעבודא דר"ג, אף אם היא כאן יכול לתבוע את הבעל, שהביא מדברי המרדכי שכתב שכל זמן שאין האשה תובעת מהבעל אין המלוה יכול לתבוע ממנו, שיכול לומר לו לאו בע"ד דידי את, אלא שהאשה יכולה לתבוע מבעלה, וסיים המרדכי שיש דנים שמוציאין מבעלה ונותנים לנותן, ונראה כונת הט"ז דהרמ"א פסק כהיש דנים. ונראה פשוט שאם מאיזו סיבה שהיא לא היה המלוה יכול לגבות מהבעל, נשאר החוב על האשה, וכשהיו לה מעות תהא חייבת לשלם, וכמ"ש הר"ן בשם הרא"ה, ונראה דלכו"ע הדין כן. ובביאור הגר"א (סק"ל) כתב דכשאין האשה כאן חשיב כאין לה נכסים, כיון שאין לו ממי לתבוע, ולכן יכול לתבוע מן הבעל, ונראה מדברי הרמ"א שאם האשה כאן, אף על פי שאין לה נכסים צריך תחלה לתבוע מהאשה.

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ודוקא אם לותה בעדים⁴⁸, אף על פי שלא אמרה בשעת הלואה שלוחה לצורך מזונות, אבל אם לותה שלא בעדים יכול הבעל לומר שאינו מאמין שלוחה, ואם תבעה בעדים⁴⁹, נאמנת אח"כ לומר שלוחה, אף בלי עדים, וכן אם מכרה מנכסי מילוג שלה. יש אומרים שאע"פ שהבעל בעיר ולא תבעתו בדין, ולותה למזונותיה חייב הבעל לשלם⁵⁰.

ה. המקדש בערלה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת

המקדש באיסורי הנאה דאורייתא לגמרי⁵¹ כגון ערלה⁵² או בחמץ גמור בשעות דאורייתא⁵³ מכיון שאין בהם ממש כלל וכחרס בעלמא חשובין אינה מקודשת, שאין בהן שוה פרוטה מן התורה.

⁴⁸ הח"מ (ס"ק כו) והבי"ש (ס"ק כב) מדברי הפוסקים

⁴⁹ במנח"פ

⁵⁰ רמ"א שם סוף סעיף יב, והוא מדברי ספר התרומות (שער סה ח"א סימן ו – ומה שמצוין שהוא מדברי שו"ת הרשב"א הוא ט"ס), וכתב שם בשם הרמב"ן וז"ל, ודאי כל היכא דחייב לזון את אשתו, אם לותה ואכלה חייב לשלם, הלכך אף על פי שהוא כאן ולא זמנתו לדין לא הפסידה מזונותיה ואף על פי שעמד והכריז שלא ילוח אדם לאשתו, לאו כל הימנו להפסיד זכותה, והוא דלא ספקה ממעשי ידיה, אבל בדספקה, אם עמד והכריז שלא ילוח אדם לאשתו, נראה לי דכמי שאמר שתוציא לה מעשי ידיה למזונותיה ופטור, בין שמע המלוה בהכרזה זו בין לא שמע, ואם שתק (כן נראה הגירסא בגדו"ת) ולותה ואכלה ולא עשתה חייב, אף על גב דספקה מוציאין ממנו, וכן הם דברי הרמב"ם (פי"ב מה' אישות הי"ט) במי שהלך למדה"י ולותה ולא עשתה חייב, ואף על גב דספקה מוציאין ממנו, ומעתה אין לי לחלק בין עומד כאן להלך למדינת הים, ע"כ.

⁵¹ שו"ע וזנו"ב אבהע"ז כח כא ואם הוא באיסורי דרבנן שאין להם עיקר מן התורה מקודשת וביש להם עיקר חיישי לקידושין עיי"ש.

⁵² כתב הריטב"א ס"פ האיש מקדש (ס"ל) [ז"ל] ואף על גב דחולה שאין בו סכנה מותר בו שלא כדרך הנאתו מכל מקום אסור הוא למוכרו לחולה זה וליטול ממנו דמים תדע דהא כדרך הנאתו מותר לחולה שיש בו סכנה ואפ"ה אסור לו למוכרו בדמים דא"כ נמצא נהנה באיסורי הנאה של תורה אלא ודאי אסור למוכרו וכיון דכן לא חשוב ממונא כלל ואפ"ה היא חולה שראוי ליהנות בו אינה מקודשת דלאו ממונא יהיב לה אא"כ אומר לה הרי את מקודשת לי באותה הנאה שיש לך שנתתי לך דבר שתתראי בו ויש באותו הנאה שו"פ עכ"ל. ועיין אבנ"מ שם נה נו

⁵³ ועיין ח"מ לט"וב"ש נג נד שתליא באם ידעה באיסורו או לאו שאם ידעה וחשבה שתוכל ליהנות באפרו א"כ יש לחשוש לקידושין דילמא חמץ הוי מהנשרפין וכדעת ר' יהודה עיי"ש.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הרף היומי

מסכת נדרים

עבר ומכר⁵⁴ אפילו איסורי הנאה דאורייתא וקידש בדמיהם בדיעבד מקודשת, שאין האיסור תופש דמיו והדמים אינם אסורים בהנאה. אבל לכתחילה המעות אסורות לו ואסור לקדש בהם⁵⁵.

וזהו דוקא כשמכרם לגוי או לישראל וידע הלוקח שהם איסורי הנאה ואעפ"כ לקחן הרי המעות מתנה⁵⁶ לפיכך מקודשת.

אבל אם מכרם לישראל ולא ידע הלוקח שהם איסורי הנאה ולקח המוכר דמיהם וקדש בהן אשה, הרי המכר לא חל שהרי זה מקח טעות, ויש להסתפק במעות הללו אם הם כמו גזל בידו והמקדש בגזל אינה מקודשת, או אם כהלואה בידו כיון שהלוקח נתנן לו להוציאם וכשיודע לו חייב לשלם מביתו והרי הם קידושין גמורין, לפיכך היא ספק מקודשת וצריכה גט⁵⁷.

וכל זה דוקא בשאר איסורי הנאה דאורייתא, אבל אם מכר הישראל עבודה זרה קי"ל שאיסור עבודה זרה תופש דמיה⁵⁸, ואפילו מכרה לגוי אינה מקודשת בדמיה, שגם דמיה אסורים בהנאה.

ו. הריני עליך חרם המודר אסור הרי את עלי חרם הנודר אסור הריני עליך ואת עלי שניהם אסורין ושניהם מותרין בדבר של עולי בבלי

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵⁵ ב"ש שם נו ועיין אבני מילואים שם ס שהביא שבמשנה למלך פ"ה מאישות (ה"א) כתב דלשיטת רש"י ודאי לכתחילה אסור לקדש בדמיהן וכדאי' בנדרים פ' השותפין [מוז, ב] הני מילי לכתחילה אבל בדיעבד שפיר דמי אלא היבא דעבר וקידש דהי' ראוי לומר שיהזור ויקדשנה כי היבא דלא להתהני מקידושין ע"י הדמים דאסורין למחליף בזה הוא דמחלק רש"י בין קידושי אשה לשאר הנאות וכמ"ש תוס' [חולין ד, ב והרא"ש] ספ"ב דקידושין או משום דלא אסרו ליקח בעד הדמים אלא פירות וכלים שהוא הנאה הניכרת אבל הנאת אשה אינו ניכר או משום מצות פ"ו ע"ש. ועיי"ש שפ"ל בהא דאמרין מצות לאו ליהנו' נתנו אם היינו דוקא בדיעבד אבל לכתחילה מיהא אסור או לאו.

⁵⁶ וצריך ישוב מ"ש מהביר שהשדה שלקח מראובן שאינו שלו דקי"ל המעות פקדון כמ"ש בש"ס ובה"ה ולא מתנה אלא המקדש אחרות דקי"ל המעות מתנה כיון שהיא אחרותו מסתמ' במתנה נתן לה אבל אם נתן לאחר אינו נתן במתנה ולמה ס"ל הרא"ש כאן דנתן במתנה. ב"ש שם נח ועיין בהמקנה שם ובאבנ"מ סב

⁵⁷ והרא"ש הר"ן כתבו אפילו לא ידע וי"ל דהוי כהלואה בידו כיון דדרך מקח וממכר בא לידו וכתב בב"ה דברי טעם הם. ב"ש שם נט. ועיין אבנ"מ שם סג ודבר זה כבר במחלוקת שנוי' בתוס' ר"פ המוכר פירות [צב, ב, ד"ה אי] גבי מקח טעות מה הוא אותן הדמים ביד המוכר אם דין פקדון וא"כ אי ליתנהו להני זווי ביד המוכר אין צריך ליתן מעות אפי' אית' זווי אלא כדין מזיק ודינו במיטב, או דין בע"ח יש לו וצריך ליתן מעות היבא דאית לי' ע"ש והיינו נמי ספיקא דרא"ש ור"ן אם דינו כהלואה, ולדינא כבר כבר הרמ"א להלכה בח"מ סי' רל"ב [סכ"ג] בפשיטות דכל היבא דהוי מקח טעות ה"ל בע"ח ע"ש וא"כ ה"נ אם לא ידע הלוקח ה"ל מעות הלואה.

⁵⁸ אע"ג דגם שביעית תופס דמיו הא קי"ל דאפילו בפירות שביעית עצמן מקודשת כדאי' בקידושין דף נ"ב ע"א. ח"מ שם מב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

כבר התבאר לעיל דף ה. שראובן⁵⁹ שאמר לשמעון הריני עליך חרם, או הרי אתה אסור בהנאתי, ראובן מותר בהנאת שמעון, ושמעון אסור בהנאת ראובן.

אמר לשמעון הרי אתה עלי חרם, ראובן אסור בהנאת שמעון, ושמעון מותר בהנאת ראובן.

אמר לשמעון הריני עליך חרם ואתה עלי, שניהם אסורין ליהנות זה מזה, ומותרים בדברים שהם בשותפות לכל ישראל, כמו הר הבית והעזרות, ואסורין בדברים שהם בשותפות לבני אותה העיר.

ומה תקנתם, שיקנו חלקם שיש להם בו לאחר, ונמצא שאין אחד מהם נהנה משל חברו. וי"א שהם מותרים בכל דבר שאין בו דין חלוקה, וכן עיקר⁶⁰.

אולם ספרים שבעיר ובית הכנסת מותרים הם, שתקנו חכמים האחרונים שאין אדם יכול לאסור חלקו מבהכ"נ ולא מספרים, ואם אסר אין איסורו איסור⁶¹.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד רכד

⁶⁰ ש"ך שם ב

⁶¹ ש"ך שם א